

Melkveehouders bepalen eigen duurzame stijl

Boer, koe, burger en milieu in balans

Voeding | Tekst: **Werner van Sambeek**

De melkveehouder van de toekomst is duurzaam. Maar wat betekent dat en hoe vult een melkveehouder dat in op zijn bedrijf? In het project 'MIJN Duurzaamheid' geven melkveehouders invulling aan duurzaamheid op een manier die past bij de ondernemer, het bedrijf en de omgeving.

Het project 'MIJN Duurzaamheid' stimuleert melkveehouders om na te denken over de wijze waarop zij duurzaam willen produceren. ForFarmers organiseerde enkele toekomstcafés waar melkveehouders aan de slag gingen met duurzaamheid op het eigen bedrijf.

Vier invalshoeken

De projectgroep 'MIJN Duurzaamheid' is gestart met ruim zestig melkveehouders, verdeeld over meerdere netwerken in heel Nederland. De deelnemers discussiëren volop met elkaar, kijken bij anderen op het erf en werken aan een eigen bedrijfsstijl en

-ontwerp. Bert Philipsen, projectleider van Wageningen UR Livestock Research: "Tijdens het netwerktraject kijken de deelnemers vanuit vier invalshoeken naar duurzaamheid: boer, koe, burger en milieu. Bij de uitwerking worden deze vier pijlers continu met elkaar verbonden en wordt gezocht naar een balans. Door de keuzes met elkaar te verbinden, werken de ondernemers op integrale wijze aan een duurzamere bedrijfsstijl." Het einddoel is een praktisch bedrijfsontwerp dat past bij de ondernemer, zijn bedrijf en omgeving. Op deze manier krijgen vernieuwende trajecten een vertaalslag naar de praktijk en worden melkveehouders uitgedaagd verder te kijken dan optimalisatie van de huidige bedrijfsvoering. "De praktijk wijst uit dat melkveehouders heel gemakkelijk

Een stressvrije afkalflijn waarbij de transitiekoeien zich in een ruim strohok bevinden, zorgt voor minder uitval.

over koeien, euro's en quota praten, maar moeite hebben om zelf een richtinggevende bedrijfsstijl te ontwikkelen. Veel beslissingen worden gekopieerd of zelfs door anderen genomen. Dat is geen basis voor een duurzame melkveehouderij."

Volhoudbaarheid

Om een duurzame bedrijfsstijl te ontwikkelen, moet eerst duidelijk zijn wat het begrip duurzaamheid nu precies inhoudt. Een rondje door het toekomstcafé leverde termen als energieneutraal, maatschappelijk verantwoord ondernemen, milieubesparend, efficiënte koeien, arbeidsplezier, dierwelzijn en een goed inkomen op. Uiteindelijk betekent duurzaamheid volgens Philipsen van alles een beetje. "De beste vertaling van het woord duurzaamheid is volhoudbaarheid. Hoe wil je het als melkveehouder volhouden? Hoe bied je de volgende generatie een toekomst? Je kunt dan niet kiezen voor één van de aspecten, maar je moet het thema breder aanvliegen." Deze integrale benadering betekent dat alle aspecten in orde moeten zijn om het te kunnen volhouden. Dat is niet eenvoudig, want er zijn ook tegengestelde belangen. Een emissiearme rooster-vloer is niet in alle gevallen optimaal voor het beenwerk en klauwen van de koe. Philipsen: "Bepaal zelf wat jij belangrijk vindt en waar je gelukkig van wordt. Een dag waarop je hard hebt gewerkt met een vervelende nasmaak betekent dat je deze kernwaarde te weinig water hebt gegeven. Hard gewerkt en een voldaan gevoel wil zeggen dat je dicht bij je kernwaarden bent gekomen. Dat kun je vervolgens heel lang volhouden."

Stedelingen

De rol van de burger is vooralsnog onduidelijk. Volgens Philipsen komt er steeds meer afstand tussen sector en burger, waarbij er steeds minder onderscheid wordt gemaakt tussen burgers op het platteland en stedelingen. "Daarom praten we alleen nog over stedelingen. Iedereen die geen agrariër is, gedraagt zich als een stedeling en weet nauwelijks wat er speelt in de agrarische sector." Om stedelingen aan de sector te binden, zijn drie aspecten van groot belang: trots, respect en vertrouwen. Philipsen: "De uitgangssituatie van de melkveehouderij is prima, maar kwetsbaar. De sector heeft veel draagvlak in de samenleving doordat stedelingen trots zijn op de melkveehouderij." Stedelingen zijn vooral trots op de traditie, natuurlijkheid en moderniteit van de sector. De tradities mogen echter geen amateurisme uitstralen, de natuurlijkheid mag niet ontaarden in oncontroleerbaarheid en moderniteit mag niet doorslaan naar industrie. Philipsen verwijst naar de varkenshouderij

waar grote aantallen zeugen in voerligboxen een industriële uitstraling hebben. "Dezelfde aantallen zeugen in groepshuisvesting op stro zien er veel natuurlijker uit en is tegelijkertijd toch modern."

Voedselveiligheid

Daarnaast willen stedelingen respect voor voedselveiligheid zien. Er mag geen enkele twijfel bestaan over dit onderwerp, waarbij consumenten vertrouwen op waterdichte controlesystemen. Vervolgens hechten stedelingen veel waarde aan respect voor dieren. Philipsen: "We zien een trend dat dieren steeds gemakkelijker met mensen worden vergeleken." Als laatste in de rij zien stedelingen graag respect voor natuur en milieu. Respect gaat volgens Philipsen hand in hand met vertrouwen. "De basis van vertrouwen is communiceren. Eerst goed luisteren om vervolgens actie te ondernemen. Een persoonlijk verhaal draagt hieraan vaak op positieve wijze bij. Een persoonlijk verhaal is veel krachtiger dan een skybox, webcam of presentatiebord." Om in de toekomst het vertrouwen van stedelingen te behouden, is het van belang in nieuwe systemen traditie, natuurlijkheid en moderniteit te borgen.

Langleefbaarheid

Een belangrijke pijler in de zoektocht naar duurzaamheid is volgens dierenarts Joep Driessen van Vetvice de koe zelf. "Koeien geven voortdurend informatie over huisvesting, gezondheid en verzorging. En koeien vertellen altijd de waarheid. Door regelmatig tussen de melkkoeien en het jongvee te lopen en veel naar de dieren te kijken, ontstaat er interactie tussen mens en dier." Uiteindelijk voelt een koe zich het beste bij maximaal comfort. Elementen als voldoende voer, water, licht, rust en ruimte dragen bij aan het oprekken van de leeftijd van de koeien en het gewenste terugdringen van het antibioticagebruik. Driessen: "Het verlengen van de levensduur van drieënhalf naar vijf jaar is ook een vorm van duurzaamheid. Dit bereik je vooral door het wegnemen van stressmomenten." Als voorbeeld noemt Driessen veel rust in de weken voor en na het afkalven, het beperken van wachttijden, vrij koeverkeer en korte melktijden. "Bij gebruikmaking van een melkrobot is het vaak mogelijk koeien automatisch te separeren voor het afkalven of voor behandelingen in de behandelbox. Doordat je dan geen koeien handmatig uit de groep hoeft te halen, beperk je ook de stressmomenten."

Diepstrooisel

Meer comfort betekent ook veel aandacht voor een optimaal ligbed. Dit begint met een doordacht ontwerp van een stal waarin

Het project 'MIJN Duurzaamheid' stimuleert melkveehouders om na te denken over de wijze waarop zij duurzaam willen produceren.

de koeien zich thuis voelen. Driessen: "Een stal dient bij voorkeur aan drie zijden open te zijn, voorzien van een aparte afkalfruimte met stro. Lage betonnen wanden bevorderen het veiligheidsgevoel van koeien en daarnaast moet een stal zo worden ingedeeld dat de dieren altijd kunnen vluchten en niet in een doodlopende hoek terecht kunnen komen. Dit voorkomt veel stress." Wanneer koeien 24 uur per dag binnen blijven, zijn volgens Driessen diepstrooiselboxen noodzakelijk. "Met dergelijke boxen is de ligtijd per dag gemiddeld drie tot vier uur langer. Een enorme meerwaarde voor een hoogproductieve koe." Onderzoek wijst uit dat koeien met een comfortabel en ruim ligbed zes tot twaalf maanden langer leven. Een stressvrije afkalflijn waarbij de transitiekoeien zich drie weken voor tot drie weken na het afkalven in een ruim strohok bevinden, zorgt voor tien procent minder uitval. Daarnaast zou iedere koe een vreetplek ter beschikking moeten hebben. Driessen: "Koeien laten graag kuddegedrag zien, dus een vreetplek per koe werkt stimulerend. De minder prominente koeien krijgen dan evenveel kansen als de toppers, wat ten goede komt van de langleefbaarheid." ♦

